

Datum och mottagare

(Sveriges regering, EU kommissionen och parlamentet, SKL, etc)

Europaforum Norra Sveriges inledande synpunkter på sammanhållningspolitiken efter 2020.

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvara ta norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

Vid Europaforums utökade Rapportörsmöte i Bryssel 8-9 oktober 2015 presenterades aktuella frågeställningar i förberedelsearbetet kring sammanhållningspolitiken efter 2020. Med anledning av detta önskar Europaforum Norra Sverige framföra sina synpunkter och inspel.

Europaforum Norra Sverige anser att det är mycket positivt att EU kommissionen i ett tidigt skede och i dialog med medlemsstater, regioner och andra berörda aktörer påbörjar den konkreta utformningen av sammanhållningspolitiken efter 2020.

- **Sammanhållningspolitiken behöver stödja utveckling och investeringar i samtliga medlemsländer och regioner i EU.**

Sammanhållningspolitiken syftar till att minska de strukturella skillnaderna i utveckling mellan EU:s regioner, till stöd för EUs inre marknad och globala konkurrenskraft.

Det är EFNS uppfattning att regionala skillnader och utmaningar ökar i Europa samtidigt som vi är mer beroende av varandra för att skapa utveckling. Det behövs därför en aktiv sammanhållningspolitik och ett gemensamt arbete för att utjämna klyftor och skapa förutsättningar för tillväxt och konkurrenskraft i hela Europa, också i framtiden.

I beaktande av dagens utmaningar i Europa med flyktingkris, valutakris, låg tillväxt, EU-skepsis, lågt valdeltagande, växande främlingsfientlighet och oro över relationerna med Ryssland - så anser EFNS att *det finns all anledning för EU kommissionen att söka öka samarbetet i Europa istället för att minska det*. För detta har sammanhållningspolitiken en avgörande roll.

För EFNS handlar sammanhållningspolitiken om sammanhållning i hela Europa och att på regional nivå sammanlänka sig med det gemensamma Europeiska projektet. EU behöver aktivt engagemang, tydligt ledarskap och hängivenhet från medlemsländer och regioner att hålla ihop och stå fast vid gemensamma mål och visioner.

EFNS ser positivt på de överenskomna gemensamma målen som uttrycks i Europa 2020 strategin i en smart och hållbar tillväxt för alla samt den nuvarande EU kommissionens politiska riktlinjer för sysselsättning, tillväxt, rättvisa och demokratisk förändring. Utvecklingen är ett delat ansvar mellan EU, medlemsstaterna och den lokala och regionala nivån. *De gemensamma målen och resurserna får alla att motiveras gå i rätt riktning.*

Sammanhållningspolitiken och dess finansiella resurser, EU:s fonder och program, stödjer idag tillväxtprocesser i alla EU:s regioner och stärker regionernas förmåga att bidra till den gemensamma utvecklingen med de gemensamma strategier EU samfällt pekar ut för lokalt hållbara samhällen med global konkurrenskraft.

Sammanhållningspolitiken är därför också en del av EU:s tillväxtstrategier. En framtida försvagning av sammanhållningspolitiken till att enbart stödja investeringar i de minst utvecklade länderna skulle äventyra övriga regioners vilja och ambitioner att stödja utveckling till nytta för hela EU. En uppenbar risk är att skillnaderna och konkurrensen mellan medlemsstater och regioner ökar varpå EU slits isär inifrån.

Det är EFNS uppfattning att det gemensamma EU behöver att alla regioner höjer sin lägsta nivå. Sammanhållningspolitiken skapar förmåga och kapacitet för alla medlemsstater och regioner att göra just detta. Genom ett fortsatt kapacitetsbyggande utvecklingsarbete i samtliga medlemsstater och regioner skapas mer investeringar i Europa och bättre förutsättningar att nyttja instrument såsom EFSI (Europeiska fonden för strategiska investeringar) och EUs forskningsprogram, så att det följer smarta strategier och relevanta investeringsprioriteringar.

För Norra Sverige finns det specifika utmaningar och potentialer som behöver externt stöd för att frigöras. En sammanhållningspolitik med fokus på innovation måste delvis ta andra utgångspunkter än för mer urbana områden, samtidigt som det finns städer också i norra Sverige som kan vara motorer för den större regionen. Europaforum Norra Sverige förordar därför en Europeisk innovationspolitik baserad på smarta regionala innovationssystem som formar sammanbyggda ekosystem mellan stad och land snarare än att ställa stad mot land. En politik för smarta regioner som väver samman de olika regionala aktörer som skapar utveckling och därmed kan korsbefrukta varandra för innovation inom regionerna och mellan olika regioner och länder.

För Norra Sverige är det också en fråga om att skapa den kritiska massa för innovation som inte alltid finns inom respektive samhällssektor eller ens regionen som helhet. EU:s sammanhållningspolitik är en grundsten för det arbetet. Särskilt investeringar inom forskning, utbildning, tillgänglighet, bredband och ICT är exempel på satsningar som bidragit till att utveckla regionernas sammanlänkning, uppkoppling mot omvärlden och därmed möjligheterna till utveckling och innovation.

Norra Sverige är befolkningsmässigt litet men med en stor geografisk yta vilket slår igenom på den administrativa förmågan. Sammanhållningspolitikens ger möjligheter att stärka kapacitet och kritisk massa för ett mer strategiskt regionalt utvecklingsarbete.

För regionerna i Norra Sverige, som befinner sig i EU:s periferi rent geografiskt men räknas till de mest utvecklade regionerna i Europa, har den breda sammanhållningspolitiken och de finansiella resurserna förändrat regionens attityd till att se EU som något för oss alla och inte bara förflyttning av beslutande makt än längre bort från vår geografi och våra villkor. *Genom sammanhållningspolitiken och de finansiella resurserna har EU stärkt sin legitimitet på lokal och regional nivå.* Därtill ser regionerna i Norra Sverige också, i mycket större utstäckning än tidigare, hur vi kan och vill bidra till att stärka den gemensamma ekonomin i Europa, till vilken vi har ett betydelsefullt bidrag.

Den OECD-studie som Europaforum Norra Sverige tillsammans med övriga regioner i NSPA-nätverket tar fram, är ett uttryck för regionens ambition att med externa ögon och gediget underlag utveckla grunderna för de regionala framtidsstrategierna och genom regional samverkan bidra till att få till stånd en kritisk massa för det samlade förändringsarbetet. Studien är ett direkt resultat av den omvärldsbevakning och koppling till EU:s strategier som sammanhållningspolitiken inneburit och behovet av att ta vidare steg för än bättre fokusering för tydligare effekter i det stöd som de medlen bidrar med.

- **Behoven av stöd och flexibilitet är större i vissa geografiska områden**

Sammanhållningspolitiken behöver territoriell anpassning för att regionerna ska kunna bidra till EUs övergripande prioriteringar. Det måste därför till en sammanhållningspolitik som även inom ramen för gemensamma målsättningar för hela EU, utgår från varje territoriums förutsättningar och behov för att nå de målen i samklang med de regionala och nationella investeringsprioriteringar som satts för att skapa tillväxt.

I vissa geografiska områden är behovet av stöd och flexibilitet större än andra. Att utifrån fördelningsnycklar såsom BNP styra regioner mot vissa insatser och stödformer är problematiskt och ett trubbigt instrument. Regioner med likvärdig ekonomisk nivå, mätt i BNP, har nödvändigtvis inte samma förutsättningar eller behov för att nå de gemensamma målen.

Att som stora delar av norra Sverige vara rik på råvaror och naturresurser är inte detsamma som att vara ett rikt och långsiktigt bärkraftigt samhälle. För Norra Sverige tillkommer de specifika utmaningar det innebär att ingå i en arktisk kontext, politiskt, geografiskt och klimatmässigt inklusive att också inbegripa Europas enda erkända urfolk. Det ger extra utmaningar och samtidigt att vara en resurs för hela Europa, som en brygga till Arktis. Det ställer delvis särskilda krav på stöd från EU genom bland

annat sammanhållningspolitiken för att balansera det med en hållbar samhällsutveckling och att kunna omvandla utmaningar till möjligheter.

Trots att Norra Sverige räknas till de mest utvecklade regionerna i Europa så finns avgörande utmaningar för tillväxt som inte syns i BNP-statistiken eller återfinns i andra regioner. Regionen är mycket glest befolkat och med stora inomregionala och externa avstånd, vilket innebär både högre omkostnader, kapacitetsbrister och market-failure, etc. I det sammanhanget har de Europeiska struktur- och investeringsfonderna varit nödvändiga utvecklingsmedel som skapat förutsättningar för tillväxt i Norra Sverige. EUs fonder och program har bidragit till att bryta strukturer och öppna upp för nya idéer, stärkt Norra Sveriges strategiska utvecklingsarbete även i metod och planering och uppföljning. Tillväxtskapande investeringar inom bland annat näringslivsutveckling, innovationer, bredbands- och transportinfrastruktur, integrations och sysselsättningsinsatser, har genomförts. Insatser som annars inte skulle ha ägt rum i vår region och där vi nu är eller har möjlighet att vara världsledande.

En svag territoriell anpassning av sammanhållningspolitiken riskerar bidra till att Europas regioner prioriterar insatser som inte efterfrågas samtidigt som regioner går miste om insatser inom andra avgörande områden. Tack vare gleshetskriteriet (Sparsely Populated Areas) fick Norra Sverige nödvändiga extra resurser samt värdefull frihetsgrad både vad gäller tematisk inriktning och i öronmärkningen av medel i programperioden 2014-2020. Detta är vi angelägna om att få behålla efter 2020.

- **Stödformerna behöver anpassas till regionala förutsättningar.**

EU kommissionens politiska prioritering att öka användningen av finansiella låneinstrument i kombination med de Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESIF), är ett relativt nytt tillägg i genomförandet av sammanhållningspolitiken. *Det centrala för EFNS är att stödet blir effektivt på sådant sätt att det får en stor inverkan när det gäller ekonomin i en viss region.* Därför är det angeläget att utformningen och mixen av olika typer av stöd utformas av den geografi inom vilka medlen ska göra skillnad.

EU ska eftersträva god hushållning av våra gemensamma resurser och möjliggöra mer värde för pengarna. Vissa geografier och tematiska inriktningar har möjlighet att stödja investeringar på andra sätt än genom fonder, andra geografier har det i mindre utsträckning. Ett framgångsrikt genomförande kräver regional hänsyn då förutsättningarna är så olika vad gäller exempelvis efterfrågad tematisk inriktning, nuvarande regionala resurser, institutionell kapacitet och marknadskrafter. För EFNS är det angeläget att EU Kommissionen ser att Norra Sveriges utmaningar, såsom gleshet och avsaknad av marknadskrafter och riskvilligt kapital, motiverar högre andel stöd i form av Europeiska struktur- och investeringsfonder.

Det är också angeläget att mer i detalj diskutera vilka typer av insatser som kan stödjas av finansiella låneinstrument och vilka som behöver stödjas med fonder. Helt klart är att förutsättningsskapande insatser behöver större andel fonder och där förutsättningarna är bättre för återbetalning (marknadskrafter, kapacitet, etc) kan insatserna styras mot finansiella låneinstrument i högre utsträckning. Det är också tveksamt om insatser som exempelvis de för integration och inkludering kan finansieras med lån.

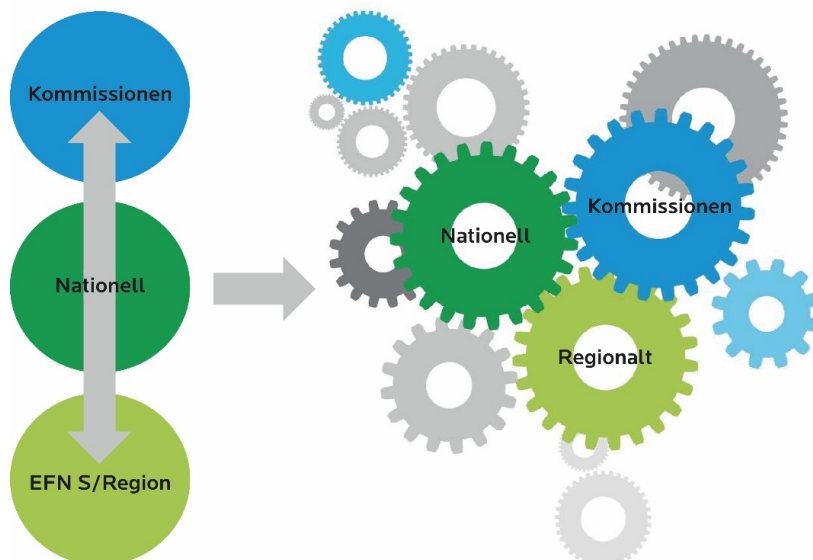

- **Stärk det regionala inflytandet**

Inspelen i punkterna ovan belyser behovet av att EU Kommissionen stärker dialogen med den regionala nivån i planeringen av sammanhållningspolitiken och dess fonder och program efter 2020.

EUs-initiativ är starkt beroende av den regionala nivån för ett framgångsrikt genomförande. Det är regional och lokal nivå som omsätter ord till handling och som ger folklig legitimitet åt hela EU-projektet. Det är också regionerna som får ta konsekvenserna av misslyckandena på nationell och EU-nivå att hantera kriser och utmaningar. De regionala företrädarna står för den platsbaserade kunskapen, och i dialog och samhandling kan rätt instrument och insatser (policymix) formuleras som ger bäst effekt.

En rekommendation för nästa period är därför att flernivåstyre enligt en traditionell syn (top-down/bottom-up) utvecklas till ett "kugghjul" genom hela policyprocessen - från analys, strategi och planering till genomförande och uppföljning. EU-kommissionen, medlemsstaten och regionerna agerar interaktivt och platsstödjande för anpassning av verktyg (tematiska prioriteringar) till de territoriella behoven och utmaningarna (särdrag som t.ex. gleshet).

Antaget vid Europaforum Norra Sverige XXI, Piteå, 26 februari 2016

Erik Bergkvist (S) ordförande Europaforum Norra Sverige

Ewa-May Karlsson (C) Region Västerbotten

Harriet Classon (S) Region Västerbotten

Robert Uitto (S) Region Jämtland Härjedalen

Gunnar Hjelm (M) Region Jämtland Härjedalen

Thomas Andersson (C) Region Jämtland Härjedalen

Ellinor Söderlund (S) Kommunförbundet Norrbotten

Anders Josefsson (M) Kommunförbundet Norrbotten

Maria Stenberg (S) Norrbottens läns landsting

Hans Stenberg (S) Landstinget Västernorrland

Peder Björk (S) Kommunförbundet Västernorrland

Anders Gäfvert (M) Kommunförbundet Västernorrland